

Exam. Code : 108006

Subject Code : 2544

B.A. (Hons.) Semester—VI

ECONOMICS

(Economics of Agriculture—II)

Paper—VI

Time Allowed—3 Hours] [Maximum Marks—100

Note :—Question No. 1 is compulsory, each short answer question carries 2 marks. Attempt **ONE** question each from Units I to IV, each question carries 20 marks.

1. Attempt all (short answer up to 5-7 lines)
 - (i) What do you mean by factor contribution ?
 - (ii) Explain the meaning of price instability.
 - (iii) What do you mean by penny capitalism ?
 - (iv) Explain the factor-factor relationship.
 - (v) What do you mean by minimum support price ?
 - (vi) Explain labour market segmentation.
 - (vii) What do you mean by agricultural holdings ?
 - (viii) Explain agrarian structure.
 - (ix) Explain zero value of labour.
 - (x) What do you mean by micro approach in agriculture ? 10×2=20

UNIT-I

2. Explain in detail the problems faced by agricultural development in India. 20
3. Explain the factors which affect productivity of land. 20

UNIT-II

4. What do you mean by traditional agriculture ? Explain the Schultz prescription for the transformation of traditional agriculture. 20
5. Write a detailed note on terms of trade between agriculture and industry. 20

UNIT-III

6. Explain the causes of small size of land holdings in India. 20
7. Explain the farm size and productivity relationship. 20

UNIT-IV

8. Highlight the problems faced by small farmers in India. Suggest remedies. 20
9. Explain the shortcomings of agricultural marketing. Suggest measures to make it more farmers friendly. 20

(Punjabi Version)

ਨੋਟ : ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1 ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਸੰਖਿਪਤ ਉੱਤਰ ਦੇ 2 ਅੰਕ ਹਨ। ਯੂਨਿਟ I ਤੋਂ IV ਹਰੇਕ ਵਿੱਚੋਂ 1 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ। ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ 20 ਅੰਕ ਹਨ।

1. ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰੋ (ਛੋਟੇ ਉੱਤਰ 5-7 ਲਾਈਨਾਂ ਵਿੱਚ) :
 - (i) ਫੈਕਟਰ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (ii) ਕੀਮਤ ਅਸਥਿਰਤਾ ਦੇ ਅਰਥ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - (iii) ਪੈਨੀ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (iv) ਕਾਰਕ-ਕਾਰਕ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - (v) ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (vi) ਲੇਬਰ ਮਾਰਕੀਟ ਵੰਡ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - (vii) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਹੋਲਡਿੰਗਜ਼ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?
 - (viii) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ।
 - (ix) ਕਿਰਤ ਦਾ ਜ਼ੀਰੋ ਮੁੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰੋ।
 - (x) ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਵਿੱਚ ਸੂਖਮ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ?

10×2=20

ਯੂਨਿਟ-I

2. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਆਈਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
3. ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਓ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ? 20

ਯੂਨਿਟ-II

4. ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਤੀ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ ? ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਲਈ ਸ਼ਲਟਜ਼ (Schultz) ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
5. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਵਪਾਰ ਦੇ ਟਰਮਜ਼ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਨੋਟ ਲਿਖੋ। 20

ਯੂਨਿਟ-III

6. ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਛੋਟੇ ਆਕਾਰ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20
7. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। 20

ਯੂਨਿਟ-IV

8. ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕਰੋ। ਸੁਧਾਰ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਸੁਝਾਉ। 20
9. ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਮਾਰਕੀਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਲਈ ਹੋਰ ਅਨੁਕੂਲ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਉਪਾਅ ਸੁਝਾਓ। 20

(Hindi Version)

नोट :— प्रश्न संख्या 1 अनिवार्य है, प्रत्येक संक्षिप्त उत्तर प्रश्न के 2 अंक हैं। यूनिट I से IV प्रत्येक में से एक प्रश्न करें। प्रत्येक प्रश्न के 20 अंक हैं।

1. सभी प्रश्न करें (लघुउत्तरीय 5-7 लाइनों में) :
 - (i) कारक योगदान से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (ii) कीमत अस्थिरता के अर्थ की व्याख्या करें।
 - (iii) पैनी पूंजीवाद से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (iv) कारक-कारक संबंधों की व्याख्या कीजिए।
 - (v) न्यूनतम समर्थन मूल्य से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (vi) श्रम बाजार विभाजन की व्याख्या कीजिए।
 - (vii) कृषि की होल्डिंग से आपका क्या अभिप्राय है ?
 - (viii) कृषि संरचना की व्याख्या करें।
 - (ix) श्रम के शून्य मूल्य की व्याख्या करो।
 - (x) कृषि में सूक्ष्म दृष्टिकोण से आपका क्या अभिप्राय है ?

10×2=20

यूनिट-I

2. भारत में कृषि विकास के सम्मुख समस्याओं की विस्तार से व्याख्या कीजिए। 20
3. कारकों की व्याख्या करें जो भूमि की उत्पादकता को प्रभावित करते हैं। 20

यूनिट-II

4. पारंपरिक कृषि से आपका क्या अभिप्राय है ? परंपरागत कृषि के परिवर्तन के लिए शल्टज़ (Schultz) के विधान की व्याख्या कीजिए। 20
5. कृषि और उद्योग के बीच व्यापार के संदर्भ में एक विस्तृत नोट लिखें। 20

यूनिट-III

6. भारत में छोटे-छोटे आकार की जमीन होल्डिंग्स के कारणों की व्याख्या करें। 20
7. कृषि आकार और उत्पादकता संबंधों की व्याख्या करें। 20

यूनिट-IV

8. भारत में छोटे किसानों के सम्मुख समस्याओं को उजागर करें। सुधार के तरीके सुझाइए। 20
9. कृषि विपणन की खामियों की व्याख्या कीजिए। इसे किसानों के लिए और अधिक अनुकूल बनाने के लिए उपाय सुझाइए। 20